บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นบทสรุปการวิจัย โดยกล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 จำนวน 88 โรงเรียน โดยผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 จำนวน 88 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยแบบตรวจสอบ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open-ended) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ และสภาพของโรงเรียน คำถามมีจำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย ขนาดของโรงเรียน ระดับที่เปิดสอน ตำแหน่ง เพศ อายุ และวุฒิการศึกษา เป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบสำรวจโครงการและกิจกรรมการนิเทศที่ใช้ในการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียน ซึ่งศึกษาวิเคราะห์จากแผนปฏิบัติการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 ประจำปีการศึกษา 2530 จำนวน 88 โรงเรียน โดยยึดจุดมุ่งหมายเฉพาะเกี่ยวกับงาน 6 งาน และกิจกรรมการนิเทศ 26 กิจกรรม ที่กรมสามัญศึกษากำหนดไว้ในคู่มือการบริหารการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ศึกษาและวิเคราะห์ด้วยตนเอง

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 เกี่ยวกับงาน 6 งาน ที่กรมสามัญศึกษากำหนด มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open-ended)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามเป็นหนังสือราชการ จากสำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 1 ไปยังโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 ทุกโรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 88 โรงเรียน โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเองทุกโรงเรียน แบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 88 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาจำนวน 88 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยตนเอง โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percentage) พร้อมทั้งเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและสภาพของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ เปิดสอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายรวมกัน ตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้อำนวยการ และเป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 41-50 ปี และมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี

ตอนที่ 2 โครงการและกิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้ในการจัดโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน ซึ่งวิเคราะห์จากเอกสารและแบบสำรวจโครงการและกิจกรรม ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ประจำปีการศึกษา 2530 โดยยึดจุดมุ่งหมายเฉพาะเกี่ยวกับงาน 6 งาน ที่กรมสามัญศึกษากำหนด ผลการวิจัยพบว่า โครงการและกิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้ปรากฏผลดังนี้

ลักษณะของโครงการที่โรงเรียนนำมาใช้ในงาน 6 งาน สรุปได้ดังนี้

1. งานการวิเคราะห์และปรับปรุงจุดประสงค์การเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของโครงการที่โรงเรียนนำมาใช้ในการจัดโครงการของงานนี้มากที่สุดเท่ากันคือ โครงการจัดทำและปรับปรุงแผนการสอน และโครงการทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบตามจุดประสงค์

2. งานการเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอน ผลการวิจัยพบว่าลักษณะของโครงการที่โรงเรียนนำมาใช้ในการจัดโครงการของงานนี้มากที่สุดคือ โครงการปฐมนิเทศและประชุมปฏิบัติการ

3. งานการพัฒนาวิธีสอน ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของโครงการที่โรงเรียนนำมาใช้ในการจัดโครงการของงานนี้มากที่สุดคือ โครงการพัฒนาและส่งเสริมการนิเทศภายในหมวดวิชาต่าง ๆ

4. งานการพัฒนาและใช้สื่อประกอบการสอน ผลการวิจัยพบว่าลักษณะของโครงการที่โรงเรียนนำมาใช้ในการจัดโครงการของงานนี้มากที่สุดคือ โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน

5. งานการดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียน ผลการวิจัยพบว่าลักษณะของโครงการที่โรงเรียนนำมาใช้ในการจัดโครงการของงานนี้มากที่สุดคือ โครงการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับงานกิจกรมนักเรียน

6. งานการประเมินผลการเรียนและปรับปรุงกระบวนการวัดผล จากผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของโครงการที่โรงเรียนนำมาใช้ในการจัดโครงการของงานนี้มากที่สุดคือ โครงการเสริมสร้างคุณภาพบุคลากรด้านการวัดและประเมินผล

ลักษณะของกิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้ในงาน 6 งาน สรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้ในการจัดโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน เกี่ยวกับงานการวิเคราะห์และปรับปรุงจุดประสงค์การเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้มากที่สุดคือ การทดลองปฏิบัติจริง

2. กิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้ในการจัดโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน เกี่ยวกับงานการเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้มากที่สุดคือ การประชุม

3. กิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้ในการจัดโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน เกี่ยวกับงานการพัฒนาวิธีสอน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้มากที่สุดคือ การประชุม

4. กิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้ในการจัดโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน เกี่ยวกับงานการพัฒนาและใช้สื่อประกอบการสอน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้มากที่สุดคือ การประชุม

5. กิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้ในการจัดโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน เกี่ยวกับงานการดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียน ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้มากที่สุดคือ การประชุม

6. กิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้ในการจัดโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน เกี่ยวกับงานการประเมินผลการเรียนและปรับปรุงกระบวนการวัดผล

ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้มากที่สุดคือ การประชุม

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียน เกี่ยวกับงาน 6 งาน ปรากฏผลดังนี้

1. งานการวิเคราะห์และปรับปรุงจุดประสงค์การเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียน เกี่ยวกับงานนี้มากที่สุดคือ เวลาของครูที่ใช้ในการวิเคราะห์และปรับปรุงจุดประสงค์การเรียนรู้น้อย

2. งานการเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนเกี่ยวกับงานนี้มากที่สุดคือ ครูทำการเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอนโดยใช้หนังสือแบบเรียนหรือคู่มือครูเป็นหลักเท่านั้น

3. งานการพัฒนาวิธีสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนเกี่ยวกับงานนี้มากที่สุดคือ ครูบางคนไม่ยอมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนที่ใช้อยู่ เพราะคิดว่าวิธีการสอนของตนดีอยู่แล้ว

4. งานการพัฒนาและใช้สื่อประกอบการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนเกี่ยวกับงานนี้มากที่สุดคือ ไม่มีบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่เฉพาะในการอำนวยความสะดวกหรือให้คำแนะนำ ให้บริการเกี่ยวกับการเลือกและใช้สื่อประกอบการสอน

5. งานการดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนเกี่ยวกับงานนี้มากที่สุดคือ นักเรียนเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามเพื่อนมากกว่าเลือกตามความถนัดและความสนใจของตนเอง

6. งานการประเมินผลการเรียนและปรับปรุงกระบวนการวัดผล ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนเกี่ยวกับงานนี้มากที่สุดคือ ครูยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการเขียนข้อสอบให้ดีและเหมาะสม

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

งานการวิเคราะห์และปรับปรุงจุดประสงค์การเรียนรู้

จากการศึกษาการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 เกี่ยวกับงานการวิเคราะห์และปรับปรุงจุดประสงค์การเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า โครงการที่โรงเรียนนำมาใช้มากที่สุดในงานนี้คือ โครงการจัดทำและปรับปรุงแผนการสอน และโครงการทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบตามจุดประสงค์ ส่วนกิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้มากที่สุดในงานนี้คือ การทดลองปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้รับการนิเทศได้ลงมือปฏิบัติงานจริง ๆ ซึ่งจากการศึกษาในรายละเอียดของการดำเนินงาน ตามโครงการเกี่ยวกับงานนี้ได้พบว่า ก่อนที่โรงเรียนจะใช้กิจกรรมการทดลองปฏิบัติจริงนั้น โรงเรียนได้ใช้กิจกรรมการนิเทศอื่น ๆ นำมาปฏิบัติก่อนได้แก่ การประชุมอบรม ประชุมชี้แจง และการบรรยายเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวแล้วจึงนำไปสู่การทดลองปฏิบัติจริง ซึ่งผลวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ญ กิ่งมะลิ (2531 : 110) ที่พบว่า กิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียน ปฏิบัติการตัวอย่างในโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร นำมาใช้มากที่สุด ในการจัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละรายวิชา คือ การประชุมกลุ่ม และจากงานวิจัยของ กรกนก ชำนาญเพ็ชร (2531 : 125) ก็พบว่างานการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน วิธีการที่ใช้มากที่สุดคือ การประชุมของครูอาจารย์ในหมวดวิชา เพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นแล้วนำไปสู่การทดลองปฏิบัติจริง และจากงานวิจัยของ นิวัตร นาคะเวช (2528 : 153) ที่พบว่ากิจกรรมการนิเทศที่เหมาะสมกับงานการพัฒนาหลักสูตร การทำแผนการสอน และการทำจุดประสงค์การเรียนรู้ คือ การประชุมปฏิบัติการ เพราะการประชุมปฏิบัติการเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่จะนำไปสู่การทดลองปฏิบัติจริง ซึ่ง วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2528 : 114-115) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ที่ควรพิจารณาเพื่อเตรียมการประชุมปฏิบัติการ คือ สถานที่ประชุม วิทยากรที่จะมาดำเนินการ สถานที่พักของวิทยากรผู้เข้าร่วมประชุม และการจัดบริการต่าง ๆ และจากงานวิจัยของ เสาวภา เชาวน์ชลากร

(2525 . 287) พบว่า แนวปฏิบัติในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนเกี่ยวกับการแนะนำครูในการจัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้ แต่ละรายวิชาได้เสนอใช้กิจกรรมหลัก คือ การประชุมปรึกษาหารือ และกิจกรรมประกอบ คือ การประชุมปฏิบัติการ ดังนั้นจากผลการวิจัยดังกล่าวเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมการนิเทศในงานนี้จึงมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้สำหรับในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำ หรือ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ ในปัจจุบัน งานนี้มักจัดทำในนามของกลุ่มโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ โรงเรียนจึงมีหน้าที่เพียงจัดส่งครูไปร่วมดำเนินการจัดทำตามที่กลุ่มโรงเรียนร้องขอ หรือขอความร่วมมือมา ซึ่งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 โดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2529 : 4) กำหนดให้กลุ่มโรงเรียนมีหน้าที่จัดทำและกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา แล้วประกาศใช้ในนามของกลุ่มโรงเรียน ดังนั้น งานหรือหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องดำเนินการต่อไปนั้นก็คือ นำจุดประสงค์การเรียนรู้ที่มีอยู่มาวิเคราะห์และปรับปรุงให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพของชุมชน และท้องถิ่น โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมนั่นเอง ดังนั้นงานที่โรงเรียนควรดำเนินการต่อไปอีกก็คือ การนำจุดประสงค์การเรียนรู้มาวิเคราะห์ จัดทำเป็นจุดประสงค์นำทาง หรือจุดประสงค์ย่อย ๆ แล้วนำไปสู่การจัดทำแผนการสอน หรือปรับปรุงแผนการสอนที่มีอยู่ให้สอดคล้องสัมพันธ์กันกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอนก แย้มบาน (2530 : 136) ที่กล่าวว่า ส่วนใหญ่โรงเรียนได้มีการตั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ในการสอน เพราะการเรียนรู้ของนักเรียนจะบรรลุตามจุดประสงค์หรือไม่ จำเป็นต้องตั้งจุดประสงค์ก่อนสอน ดังนั้นงานการวิเคราะห์และปรับปรุงจุดประสงค์การเรียนรู้ จึงเป็นงานที่สำคัญและถือเป็นงานหัวใจของการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียน เพราะจุดประสงค์การเรียนรู้ เปรียบเสมือนตัวธรรมนูญของการเรียนการสอนในแต่ละวิชา และยังเป็นตัวกรอบกำหนดในการวัดและประเมินผลอีกด้วย จากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2529 : 4) ได้กำหนดหลักการประเมินผลไว้ในข้อ 4.3 ว่า ให้ประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา ดังนั้น

จึงสรุปได้ว่า การจัดทำหรือกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ จะให้ประโยชน์ที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ (1) เพื่อใช้ในการเรียนการสอน และ (2) เพื่อใช้ในการประเมินผล ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่ต้องหาวิธีการหรือแนวทาง และกิจกรรมมาใช้เพื่อให้การจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนเกี่ยวกับงานวิเคราะห์ และปรับปรุงจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ได้ผลสัมฤทธิ์สูงสุดต่อไป

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 เกี่ยวกับงานกากรวิเคราะห์และปรับปรุงจุดประสงค์การเรียนรู้ จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด มีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับงานนี้มากที่สุดคือ เวลาของครูที่ใช้ในการวิเคราะห์และปรับปรุงจุดประสงค์การเรียนรู้น้อย ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้น่าจะมาจากสาเหตุประการแรกคือ ตัวครูผู้สอนเอง ซึ่งต้องรับผิดชอบงานในหน้าที่หลายอย่างในโรงเรียน นอกเหนือจากงานการเรียนการสอนประจำวิชา ยังต้องทำหน้าที่เป็นครูที่ปรึกษาประจำชั้น ครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียน งานชุมนุมและงานอื่น ๆ ที่โรงเรียนมอบหมาย และอีกประการหนึ่งน่าจะเกิดจากลักษณะของงานในโรงเรียนตามหลักสูตรใหม่ กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา (2529 : 6-7) ได้กำหนดลักษณะงานวิชาการของโรงเรียนเป็น 2 ด้าน คือ งานด้านการจัดการเรียนการสอน และงานสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งหน้าที่หลักของครูผู้สอนก็คือ งานด้านการจัดการเรียนการสอนซึ่งต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตรเนื้อหาการสอน เช่น การจัดทำบันทึกการสอน แผนการสอน จัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์การสอน รวมถึงดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน และการสอนซ่อมเสริมด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่าเฉพาะงานด้านการจัดการเรียนการสอน ครูก็มีภาระที่ต้องรับผิดชอบมากมาย และครูผู้สอนบางคนยังต้องรับผิดชอบ งานด้านสนับสนุนการเรียนการสอนเพิ่มเติมอีกด้วย เช่น อาคารสถานที่ งานบริการต่าง ๆ งานแนะแนว งานโสตทัศนศึกษา กิจกรรมนักเรียน และงานชุมชนเป็นต้น ด้วยภาระกิจและหน้าที่ต่าง ๆ เหล่านี้ จึงทำให้เวลาของครูที่จะใช้ในการวิเคราะห์ และปรับปรุงจุดประสงค์การเรียนรู้น้อย ซึ่งแนวทางแก้ไขเรื่องนี้ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรจัดให้มีโครงการนิเทศงานวิชาการเกี่ยวกับงานนี้ โดยเฉพาะอาจจัดในรูปของคณะกรรมการในหมวดวิชา โดยให้ผู้สอนรายวิชาเดียวกันร่วมปรึกษาหารือ และดำเนินการจัดทำร่วมกัน เพราะการจัดทำโครงการ

ขึ้นมาชัดเจนย่อมทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ มีการกำหนดเวลาและเป้าหมายของงานที่ชัดเจน และแนวทางแก้ไขอีกประการหนึ่ง คือลดชั่วโมงการสอนของครู ปฏิบัติการสอนแต่ละคนให้น้อยลง เพื่อให้ครูมีเวลาในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้มากที่สุด และพยายามลดงานที่ต้องรับผิดชอบด้านงานสนับสนุนการเรียนการสอนให้น้อยลง หรือไม่ต้องรับผิดชอบงานด้านนี้เลยถ้าโรงเรียนสามารถดำเนินการแก้ไขได้ตามแนวคิดนี้ ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับเวลาของครูที่จะใช้ในการวิเคราะห์และปรับปรุงจุดประสงค์การเรียนรู้น้อยคงจะหมดไปในที่สุด

<u>งานการเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอน</u>

จากการศึกษาการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 เกี่ยวกับงานการเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอน ผลการวิจัยพบว่า โครงการที่โรงเรียนนำมาใช้มากที่สุดในงานนี้คือ โครงการปฐมนิเทศและประชุมปฏิบัติการ ส่วนกิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้มากที่สุดคือ การประชุม ซึ่งลักษณะของกิจกรรมการประชุมที่โรงเรียนนำมาใช้ในงานการเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอนนั้นส่วนใหญ่เป็นการประชุมอบรม เพื่อให้ความรู้แก่ครูถึงวิธีการดำเนินการ แล้วให้ครูไปประชุมปรึกษาหารือ วางแผนการดำเนินงานร่วมกันในหมวดวิชาเพื่อนำไปสู่การทดลองปฏิบัติจริง ซึ่งขั้นตอนในการเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอนนี้มักเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง ในระหว่างการทำแผนการสอนซึ่งครูจะต้องกำหนดเนื้อหาสาระไว้ในแผนการสอนด้วยตามแนวการสอนเพื่อตอบสนองสภาพมนุษย์ของ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2527 : 157) กำหนดวิธีการในการทำแผนการสอนรายคาบไว้ว่าให้ดูจุดประสงค์ปลายทางของการเรียนรู้ในคาบนั้นคืออะไร มุ่งเน้นสมรรถภาพใดเป็นสำคัญ และในการจัดเนื้อหาสาระของวิชาที่จะใช้เป็นสื่อนำตามลำดับขั้นตอนก่อนหลังตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดผลตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ในการปรับปรุงเนื้อหาการสอนเป็นขั้นตอนของการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน สุมิตร คุณากร (2518 : 130) กล่าวว่าการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนก็หมายถึงการตีความหมายของการกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร ออกมาในรูปของเอกสารหลักสูตรที่เรียกกันทั่วไปว่า ประมวลการสอนและโครงการสอน แต่ปัจจุบันนี้มักจะจัดทำในรูปของแผนการสอนแทนซึ่งในการจัดทำ

แผนการสอนที่ดี หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2527 : 156) สรุปว่า จะต้องคำนึงถึงธรรมชาติของบทเรียน ผู้เรียน สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในการพัฒนาสภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ สงัด อุทรานันท์ (2529 : 112) ซึ่งกล่าวว่าการเลือกเนื้อหาสาระจะต้องคำนึงถึง (1) ผู้เรียนจะมีความสามารถตามจุดประสงค์ที่วางไว้ (2) เนื้อหาสาระจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วางไว้ และ (3) คำนึงถึงความเหมาะสมของผู้เรียนและกับเวลาที่จะให้สอน แนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมของโรงเรียนในการเลือกและการปรับปรุงเนื้อหาการสอน ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะใช้กิจกรรมการประชุมปฏิบัติการครูในหมวดวิชาของโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียน เพื่อศึกษาเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพต่าง ๆ แล้วนำไปจัดทำแผนการสอนของโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียน ซึ่งกิจกรรมนี้สอดคล้องกับคำอธิบายเพิ่มเติมของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยระเบียบการประเมินผลการเรียนตามข้อ 5 ข้อย่อย 5.5 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2529 : 23) ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวจะได้นำผลงานที่ได้ไปสู่การปฏิบัติจริงและจำเป็นการพัฒนาครูและอาจารย์ให้มีทักษะและประสบการณ์ในการเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอนต่อไป

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 เกี่ยวกับงานการเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอน จากงานวิจัยพบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาดมีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับงานนี้มากที่สุด คือ ครูทำการเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอนโดยใช้หนังสือแบบเรียนหรือคู่มือครูเป็นหลักเท่านั้น ซึ่งสาเหตุที่เกิดปัญหาเช่นนี้ก็น่าจะมาจากครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอน และคิดว่าเนื้อหาในแบบเรียนและคู่มือครูเป็นเนื้อหาสาระที่สมบูรณ์แล้ว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูยังไม่เข้าใจว่าเนื้อหาการสอนนั้นมีขอบเขตเพียงใด ซึ่งเรื่องนี้ สุมิตร คุณานุกร (2518 : 76) ได้กล่าวว่า เนื้อหาวิชามิได้หมายถึงเนื้อหาสาระหรือความรู้เท่านั้น แต่ยังรวมถึงประสบการณ์ของผู้เรียนด้วย ดังนั้น ในการเลือกเนื้อหาสาระที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงความยากง่ายให้พอเหมาะกับความสามารถของผู้เรียน และขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงความต่อเนื่องของความรู้พื้นฐานของผู้เรียนด้วย และสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องนี้ เนื่องจากขาดแหล่งศึกษา

ค้นคว้าหาข้อมูล เพราะโรงเรียนอยู่ไกลชุมชนหรืออยู่ในชนบท จึงจำเป็นต้องยึดเนื้อหาสาระในแบบเรียนหรือคู่มือครูเป็นหลักเท่านั้น ซึ่งเรื่องนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ครูอาจใช้แหล่งข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ ทีวี และเอกสารต่าง ๆ ที่พอจะหาได้ในชุมชนมาใช้ประกอบเป็นเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนในบางเรื่องได้เป็นอย่างดี ซึ่งในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการดังกล่าวครูจะต้องมีหลักเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชาด้วย ดังที่ สุมิตร คุณานุกร (2518 : 82-87) ได้ให้แนวคิดไว้ดังนี้คือ (1) ความเชื่อถือได้ และเป็นแก่นของความรู้ (2) ความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม (3) ความสอดคล้องกับวุฒิภาวะในการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน และ (4) สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

ดังนั้น เมื่อครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชาต่าง ๆ แล้ว และประกอบกับมีแหล่งให้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลได้เป็นอย่างดี ปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับการเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอน โดยใช้หนังสือแบบเรียนหรือคู่มือครูเป็นหลักเพียงอย่างเดียว คงจะหมดไปหรือมีเหลืออยู่น้อยที่สุด ซึ่งเรื่องนี้โรงเรียนควรจะได้จัดให้มีโครงการนิเทศงานวิชาการในเรื่องนี้อย่างชัดเจนและจริงจังก็คงจะทำให้ปัญหาในเรื่องนี้หมดไปในที่สุด

งานการพัฒนาวิธีสอน

จากการศึกษาการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 เกี่ยวกับงานการพัฒนาวิธีสอน ผลการวิจัยพบว่าโครงการที่โรงเรียนนำมาใช้มากที่สุดในงานนี้คือ โครงการพัฒนาและส่งเสริมการนิเทศภายในหมวดวิชาต่าง ๆ ส่วนกิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้มากที่สุดในงานนี้คือการประชุม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอนก แย้มบาน (2530 : 186) และ สถาพร พันธ์ประยูร (2530 : 195) ที่พบว่าในการส่งเสริมให้ครูใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี โรงเรียนใช้วิธีการให้ครูในหมวดวิชาเดียวกัน หรือสอนในระดับชั้นเดียวกัน ประชุมวางแผนร่วมกัน ทั้งนี้เพราะการประชุมเป็นกิจกรรมการนิเทศที่ครูส่วนใหญ่คุ้นเคยกันอยู่แล้ว ซึ่งลักษณะของการประชุมนี้เป็นการประชุมอบรมสัมมนา เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการสอนในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ อันเป็นผลให้ครูเกิดความมั่นใจใน

ตัวเอง และช่วยให้เกิดความคิดกว้างขวางขึ้น และจากงานวิจัยของ วันเพ็ญ กิ่งมะลิ (2531 : 114) พบว่า กิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนปฏิบัติการตัวอย่างในโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร นำมาใช้มากที่สุด คือ การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ ซึ่งการบรรยายนี้ถือเป็นกิจกรรมการพูดและการฟังล้วน ๆ ซึ่งเหมาะกับการจัดการประชุมอบรม หรือการประชุมชี้แจงต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในงานที่จะทำ และจากงานวิจัยของ กรกนก ชำนาญเพ็ชร (2531 : 71) ได้พบว่าในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคนิคการสอนต่าง ๆ แก่ครู วิธีการที่โรงเรียนนำมาใช้มากที่สุดคือ การบริการเอกสารเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนให้ครูอาจารย์ศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อาคม จันทสุนทร (2527 : 6-10) ที่กล่าวถึงกิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนควรนำมาใช้ในการนิเทศในโรงเรียนคือ การใช้เอกสารให้ความรู้ ซึ่งเป็นวิธีการให้ความรู้ที่ทำได้ง่าย หัวหน้าหมวดวิชาอาจผลิตเอกสารโดยเขียนเอง หรือหาข้อเขียนของคนอื่น ๆ แล้วให้ครูนำไปศึกษา รวมทั้งการหาหนังสือ เอกสารจากที่ต่าง ๆ มาให้ครูได้อ่าน ซึ่งเป็นวิธีการให้ความรู้แก่ครูโดยประหยัดเวลา ไม่ต้องแนะนำชี้แจงด้วยตนเอง และจากงานวิจัยของ เสาวภา เชาวน์ชลากร (2525 : 278) ได้พบว่าแนวปฏิบัติในในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนเกี่ยวกับการสนับสนุน ให้ครูใช้วิธีสอนที่ทันสมัยและเหมาะสม เสนอกิจกรรมหลักคือ การให้การอบรม และเชิญวิทยากรมาบรรยาย และกิจกรรมประกอบคือ การประชุมปฏิบัติการ จากผลการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศที่นำมาใช้กับงานพัฒนาวิธีสอนนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะใช้กิจกรรมนิเทศอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้อีก เช่น การสาธิตการสอน เพราะการสาธิตการสอนเป็นการทำให้ดูตามกระบวนการอย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้รับการนิเทศเกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ทำให้ดูนั้น แล้วก็ใช้กิจกรรมการทดลองปฏิบัติส่งเสริม เพื่อให้ผู้รับการนิเทศได้ฝึกทักษะการปฏิบัติงานจริง ๆ จึงจะให้ประสบการณ์แก่ผู้ปฏิบัติในระดับสูง ในการพัฒนาวิธีสอนนั้น สันต์ ธรรมบำรุง (2526 : 40) กล่าวถึงหลักเกณฑ์การเลือกวิธีสอน ครูจำเป็นต้องพิจารณาจุดเด่น จุดด้อย ในการสอน ของตนเองว่ามีความถนัดและความสามารถที่จะสอนอย่างไรจึงจะได้ผล และจากแนวคิดของ กาญจนา คุณารักษ์ (2527 : 180-181) กล่าวว่าวิธีสอนต่างกับการสอนตรงที่ว่า วิธีสอนจะเป็นลำดับขั้นตอนของการสอน ซึ่งขั้นตอนของการสอนมี 3 ขั้น คือ (1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (2) ขั้นสอน (3) ขั้นสรุปและประเมินผล

การพัฒนาวิธีสอนก็เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพนั่นเอง และจากงานวิจัยของ สุชัญญา รัตนสัญญา (2524 : 146) กล่าวถึงประสิทธิภาพการสอนของครูขึ้นอยู่กับการดำเนินการสอนให้บรรลุกับเป้าหมายของการสอน ซึ่งในการดำเนินการกสอนที่ดีนั้นครูที่ดีจะต้องตัดสินใจวิเคราะห์สถานการณ์ในขณะดำเนินการสอนอย่างสม่ำเสมอ ครูจะต้องคำนึงว่าจะดำเนินการสอนอย่างไรจึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และจะต้องแก้ไขปัญหาที่พบในขณะดำเนินการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และจากผลการวิจัยของไพรวัลย์ พิทักษ์สาลี (2523 : 8) กล่าวว่าประสิทธิภาพการสอนของครูมีความสัมพันธ์กับอายุของครู ประสบการณ์ในการสอน และความรักในอาชีพครู เป็นส่วนประกอบสำคัญด้วย และแนวคิดของ วิจิตร (ธีระกุล) วรุตบางกูร และคณะ (2519 : 1) ที่ว่า หัวใจของความสำเร็จในการปรับปรุงการศึกษาอยู่ที่คุณภาพของการสอนและวิธีสอน ซึ่งจะต้องปรับปรุงโดยใช้กระบวนการ วิธีการและเทคนิคเฉพาะอย่าง

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 เกี่ยวกับงานพัฒนาวิธีสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด มีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับงานนี้มากที่สุด คือ ครูบางคนไม่ยอมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการกสอนที่ใช้อยู่ เพราะคิดว่าวิธีการสอนของตนดีอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาพร พันธุ์ประยูร (2530 : 187) และ เอนก แย้มบาน (2530 : 187) ที่กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 8 และ 12 เกี่ยวกับการจัดการเรียนการกสอนที่พบมากที่สุด คือ ครูบางคนไม่ยอมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน เพราะคิดว่าวิธีการสอนของตนดีอยู่แล้ว และไม่มีการนำผลการวิจัยมาปรับปรุงวิธีสอน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดขึ้นจากตัวครูเอง ที่ยึดมั่นถือมั่นในตัวเองมากเกินไป และไม่สนใจที่จะศึกษาหาความรู้หรือพัฒนาวิธีการเกี่ยวกับการสอนใหม่ ๆ เพราะคิดว่าวิธีการสอนของตนดีและเหมาะสมแล้ว อีกสาเหตุหนึ่งอาจจะเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรบ่อย ๆ ซึ่งหลักสูตรใหม่มุ่งเน้นให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาเป็น ดังนั้น วิธีสอนและเทคนิคการสอนจะแตกต่างหลักสูตรเดิม ซึ่งเรื่องนี้ต้องให้เวลาแก่ครูบางคน โดยเฉพาะครูผู้สูงอายุ หรือครูเก่า ๆ ซึ่งผ่านการใช้หลักสูตรมาหลายหลักสูตร อาจยังไม่สามารถปรับตัวได้ทันทีทันใด ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ผู้วิจัยคิดว่าสามารถแก้ไขได้ โดยการ

จัดให้มีการนิเทศงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิธีสอนขึ้นในโรงเรียน หรือนิเทศเจาะลงไปในแต่ละหมวดวิชาก็ได้โดยให้ครูในหมวด วิชาใช้กิจกรรมการสังเกตการสอน หรือนำการนิเทศแบบคลินิกมาใช้อาจแก้ปัญหาในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี เพราะจุดมุ่งหมายของการนิเทศแบบคลินิก นิพนธ์ ไทยพานิช (2528 : 26) กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญยิ่งของการนิเทศแบบคลินิก คือกระบวนการที่จะช่วยพัฒนาและปรับปรุงการสอนของครูในห้องเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนั้น การนิเทศแบบคลินิกจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญ สำหรับส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพการสอนของครู นอกจากกิจกรรมดังกล่าวแล้ว โรงเรียนอาจใช้กิจกรรมอื่น ๆ อีก เช่น การจัดทัศนศึกษา ดูงานการสอนในโรงเรียนอื่น ๆ แนะนำแหล่งวิชาการนอกโรงเรียน นำผลการวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม และการส่งครูอาจารย์ไปเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนที่สถาบันหรือหน่วยงานอื่น ๆ จัดขึ้นเป็นต้น ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะมีส่วนสนับสนุนและส่งเสริมให้งานการพัฒนาวิธีสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

<u>งานการพัฒนาและใช้สื่อประกอบการสอน</u>

จากการศึกษาการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 เกี่ยวกับงานการพัฒนาและใช้สื่อประกอบการสอน ผลการวิจัยพบว่า โครงการที่โรงเรียนนำมาใช้มากที่สุดในงานนี้คือ โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน ส่วนกิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้มากที่สุดในงานนี้คือ การประชุม ซึ่งลักษณะของการประชุมที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำคือ การประชุมอบรม และประชุมชี้แจงให้แก่ครูอาจารย์ทั้งโรงเรียน หรือครูอาจารย์เฉพาะหมวดวิชา ซึ่งการใช้กิจกรรมการนิเทศของงานนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลลภ ภู่โชติ (2528 : 88) ที่พบว่าความต้องการอันดับแรกของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน คือ ต้องการให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการผลิตสื่อการสอน และจากงานวิจัยของนิวัตร นาคะเวช (2528 : 154) พบว่ากิจกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าเหมาะสมกับด้านการแนะนำอุปกรณ์การสอน คือ การสาธิต เพราะการสาธิตเป็นการทำให้ดูตาม

กระบวนการอย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อให้ครูได้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งที่สาธิตนั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวภา เชาวน์ชลากร (2525 : 282) กล่าวถึงวิธีการสนับสนุนให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอน โดยการเสนอกิจกรรมหลักคือ การให้คำแนะนำ และกิจกรรมประกอบคือการสาธิต และจากการงานวิจัยของ วันเพ็ญ กิ่งมะลิ (2531 : 124,126) พบว่า กิจกรรมการนิเทศที่ใช้ในการให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่ออุปกรณ์การสอนใช้กิจกรรมการบรรยาย และการให้ครูมีทักษะในการใช้สื่ออุปกรณ์การสอนและสามารถผลิตสื่ออุปกรณ์การสอนใช้เอง ใช้กิจกรรมการสาธิต และงานวิจัยของ กรกนก ชำนาญเพ็ชร (2531 : 68) พบว่าการให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอน กิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนใช้มากที่สุดคือ การอภิปรายร่วมกันภายในหมวดวิชาหรือผู้สอนระดับชั้นเดียวกัน ซึ่งในการพัฒนาการใช้สื่อประกอบการกสอนอาจใช้กิจกรรมและวิธีการอื่น ๆ ได้อีกมากมาย ในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่างานการพัฒนาและใช้สื่อประกอบการสอนนี้ควรใช้กิจกรรมหลาย ๆ อย่างผสมกัน เช่น มีการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการทำ โดยการจัดประชุมปฏิบัติการเสร็จแล้วให้ครูนำไปใช้ ขณะใช้มีการนิเทศติดตามผลการใช้ด้วย แล้วนำผลมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ถ้าโรงเรียนสามารถดำเนินการเช่นนี้ได้ก็จะทำให้เกิดการพัฒนาและใช้สื่อประกอบการสอนอย่างจริงจัง และความสำเร็จของการพัฒนา และใช้สื่อประกอบการสอนขึ้นอยู่กับครูผู้สอนเป็นสำคัญ และจากงานวิจัยของ วัลลภ ภู่โชติ (2528 : 84) พบว่า วิธีการเลือกใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียน พิจารณาเลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชามากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ เลือกใช้สื่อการสอนที่ตรงกับจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะสอน สำหรับหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2527 : 156) กล่าวถึงองค์ประกอบในการใช้สื่อการสอน ให้คำนึงถึงธรรมชาติของบทเรียน ตัวผู้เรียน โดยคำนึงถึงอายุ ประสบการณ์ ความสนใจ และประการสุดท้ายคือ คำนึงถึงกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่นประกอบด้วย และในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่าข้อควรคำนึงในการเลือกใช้สื่อประกอบการกสอน คือ หาได้ง่าย ใช้สะดวก ราคาประหยัด และครูสามารถใช้ได้เป็น และจากงานวิจัยของ เอนก แย้มบาน (2530 : 136) พบว่า การสอนที่ดีควรใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน เพราะจะทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้เร็ว เกิดประสบการณ์ตรง ตลอดจนกระตุ้นเตือนให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ดังนั้น งานการพัฒนาและใช้สื่อประกอบการสอน จึงเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการจัดการ

เรียนการสอนของโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง และเพื่อให้การดำเนินงานด้านนี้ของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรจัดโครงการนิเทศงานวิชาเกี่ยวกับงานนี้ และให้มีคณะกรรมการรับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาและการใช้สื่อประกอบการสอนในโรงเรียนขึ้นโดยเฉพาะ คงจะทำให้การปฏิบัติงานด้านนี้ของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 เกี่ยวกับงานการพัฒนาและใช้สื่อประกอบการสอน จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด มีปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับงานนี้มากที่สุด คือ ไม่มีบุคลากร หรือเจ้าหน้าที่เฉพาะในการอำนวยความสะดวก หรือให้คำแนะนำ ให้บริการเกี่ยวกับการเลือก และใช้สื่อประกอบการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รอยเดือน สุภาพ (2529 : 98) ที่พบว่าโรงเรียนมีปัญหาการเลือกและใช้สื่อการสอนประการหนึ่ง คือ ขาดเจ้าหน้าที่จะให้คำแนะนำและปรึกษาหารือเกี่ยวกับการเลือกและการใช้สื่อการสอนบางชนิด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลลภ ภู่โชติ (2528 : 87) ที่พบว่าปัญหาในการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียน คือ ไม่มีเจ้าหน้าที่ให้ความสะดวกในการใช้ และจากงานวิจัยของ กรกนก ชำนาญเพ็ชร (2531 : 112,122) ก็พบว่าปัญหาอุปสรรคในการเลือกใช้สื่อการสอนคือ ครูอาจารย์ขาดความรู้ และทักษะในการสร้างสื่อการสอน และปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบริการด้านสื่อการสอนประการหนึ่ง คือ ขาดผู้รับผิดชอบ เกี่ยวกับการบริการด้านสื่อการสอนโดยตรง และจากงานวิจัยของ สมบัติ ฟักฉิม (2526 : ช) พบปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานสื่อการสอน ได้แก่ โรงเรียนไม่มีครูโสตทัศนศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้จัดให้มีการนิเทศการใช้สื่อการสอนภายในโรงเรียน ซึ่งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้ ถ้าพิจารณาโดยภาพรวมแล้วเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สามารถจัดการแก้ไขได้ เพราะเป็นปัญหาเชิงบริหารไม่ได้เป็นปัญหาจากตัวครูเองโดยตรง ดังนั้น ในแนวคิดของผู้วิจัยคิดว่า โรงเรียนสามารถแก้ปัญหาที่ไม่มีบุคลากร หรือเจ้าหน้าที่เฉพาะในการอำนวยความสะดวกหรือให้คำแนะนำ ให้บริการเกี่ยวกับการเลือก และใช้สื่อประกอบการสอน โดยการจัดหาครูภายในโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถและมีความสนใจในงานด้านนี้อยู่แล้วมาทำงานด้านนี้ และ

ในกรณีที่โรงเรียนมีครูโสตทัศนศึกษา โดยเฉพาะอาจมอบหมายให้ครูโสตทัศนศึกษาทำหน้าที่นี้โดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รอยเดือน สุภาพ (2529 : 99) ที่กล่าวว่า ควรจัดเจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษาสำหรับให้คำแนะนำ ปรึกษาหรือจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการเลือก การใช้ และการผลิตสื่อการสอนอย่างง่าย ๆ โดยใช้วัสดุที่หาได้จากท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ และอีกวิธีการหนึ่งคือ ให้ครูโสตทัศนศึกษาจัดทำคู่มือการใช้โสตทัศนูปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ ซึ่งในเรื่องนี้ จากงานวิจัยของ สมบัติ ฟักฉิม (2526 : 181) พบว่า โรงเรียนและครูโสตทัศนศึกษา ดำเนินการโดยวิธีการนี้อยู่ในเกณฑ์น้อย ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ควรสนับสนุนให้โรงเรียนใช้วิธีการนี้เพราะเป็นวิธีที่ง่าย สะดวก ประหยัด และครูโสตทัศนศึกษาก็พร้อมจะทำ ถ้าได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากผู้บริหารโรงเรียนอย่างจริงจัง ซึ่งปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานของโรงเรียนในเรื่องนี้ก็จะหมดไปหรือเหลือน้อยที่สุด

งานการดำเนินงานจัดกิจกรรมนักเรียน

จากการศึกษาการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 เกี่ยวกับงานการดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า โครงการที่โรงเรียนนำมาใช้มากที่สุดในงานนี้คือ โครงการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับงานกิจกรรมนักเรียน ส่วนกิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้มากที่สุดในงานนี้คือ การประชุม ซึ่งลักษณะของการประชุมที่โรงเรียนจัดทำมักเป็นการประชุมชี้แจง และประชุมอบรม เป็นส่วนใหญ่ เพราะกิจกรรมการประชุมนี้ เป็นวิธีการที่ง่ายและสะดวกที่โรงเรียนส่วนใหญ่มักนำกิจกรรมนี้มาใช้ เพราะทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานดีขึ้น นอกจากนี้การประชุม ยังนำมาใช้เพื่อการตัดสินปัญหา การแก้ปัญหา และการกำหนดนโยบายได้อีกด้วย ซึ่ง วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2528 : 109-110) ได้สรุปลักษณะของการประชุมที่ดีควรมีลักษณะดังนี้คือ ควรให้สมาชิกทุกคนทราบวัตถุประสงค์ของการประชุมล่วงหน้า ให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อเท็จจริง และประสบการณ์ต่าง ๆ ระหว่างสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม สมาชิกต้องใช้ความคิดในการแก้ปัญหาร่วมกัน และต้องแสดงออกความคิดของตนเอง และข้อสำคัญที่ผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นมากสำหรับการประชุมคือ

ต้องมีประธานการประชุมที่ดี ซึ่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการประชุม บางครั้งอาจเกิดจากตัวประธานการประชุมก็มีไม่น้อย และจากงานวิจัยของ สรสิทธิ์ ศิลป์ศรีกุล (2526 : 108) พบว่าโรงเรียนได้นำกิจกรรมการนิเทศการจัดประชุมอบรมมาใช้ในการแก้ปัญหาครูอาจารย์ที่ยังขาดความเข้าใจถึงบทบาทด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ทั้งนี้ก็เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินงานดังกล่าว และจากงานวิจัยของ วันเพ็ญ กิ่งมะลิ (2531 : 150) พบว่า กิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนปฏิบัติการตัวอย่างในโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน นำมาใช้ในการจัดให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักเรียน คือ การประชุมกลุ่ม และการบรรยาย ซึ่งในการใช้กิจกรรมการนิเทศเพื่อใช้ในการดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนนั้น โรงเรียนอาจใช้กิจกรรมการนิเทศในรูปแบบอื่น ๆ ได้อีก ซึ่งเรื่องนี้ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 (2526 : 4) ให้แนวคิดว่า ในการจัดกิจกรรมนักเรียนให้ประสบความสำเร็จนั้น ครูผู้จัดแต่ละคนต้องมีความรู้ความสามารถในกิจกรรมนั้น ๆ สามารถชี้แนะกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ซึ่งเรื่องนี้เป็นสิ่งที่โรงเรียนมีปัญหามาก เพราะครูทุกคนไม่ได้เรียนมาโดยตรง แต่อย่างไรก็ตามสามารถแก้ปัญหาได้ ด้วยการให้แต่ละคนได้ทำในสิ่งที่ตนถนัดที่สุด หรือพยายามส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถในเรื่องนั้น ๆ หรือมีสื่อช่วย ซึ่งจากแนวคิดนี้จะเห็นได้ว่า โรงเรียนควรใช้กิจกรรมต่าง ๆ มาเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจที่จะมาปฏิบัติงานได้ เช่น การจัดทำสื่อและคู่มือให้ครู ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับงานวิจัยของ มานิต ปัตตะแวว (2526 : 70) ที่กล่าวถึงปัญหาการบริหารกิจกรรมนักเรียนประการหนึ่งคือ ขาดสื่อการเรียนและคู่มือเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียน ดังนั้น การจัดสื่อการเรียนและคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนจึงถือได้ว่าโรงเรียนจัดกิจกรรมการนิเทศให้แก่ครูแล้ว โดยการใช้เอกสารให้ความรู้ ซึ่งวิธีการนี้ อาคม จันทสุนทร (2527 : 6-10) กล่าวว่า การใช้เอกสารให้ความรู้เป็นวิธีการให้ความรู้แก่ครู ที่ประหยัดเวลา ไม่ต้องไปแนะนำชี้แจงด้วยตนเอง

สำหรับปัญหาและอุปสรรค ในการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 เกี่ยวกับงานการดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด มีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับงานนี้มากที่สุด คือ นักเรียนเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามเพื่อนมากกว่าเลือก

ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มานิต ปัตตะแวว (2526 : 70) ที่กล่าวถึงปัญหาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนประการหนึ่ง คือ นักเรียนเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามเพื่อนแทนที่จะเลือกตามความสามารถและความถนัดของตนเอง สาเหตุที่นักเรียนเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามเพื่อนมากกว่าเลือกตามความถนัดและความสนใจของตนเอง อาจเป็นเพราะ ครูอาจารย์อาจไม่ได้ชี้แจง หรือให้คำแนะนำแก่นักเรียนให้เข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมนักเรียนดังที่ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2529 : 38) ได้กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียนนั้นก็หมายถึง บรรดากิจกรรมประกอบ หรือนอกหลักสูตรทั้งหลายที่ให้การศึกษาแก่นักเรียนนอกห้องเรียน จัดขึ้นโดยนักเรียนสมัครใจที่จะเข้าร่วมและดำเนินการเอง โดยความเห็นชอบและสนับสนุนจากคณาจารย์ และไม่มีการให้คะแนนใด ๆ ในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กได้เลื่อนชั้น หรือสำเร็จการศึกษา จากความหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมจะต้องเป็นไปโดยสมัครใจ และโดยความเห็นชอบและสนับสนุนจากคณาจารย์ ดังนั้นการที่นักเรียนเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามเพื่อนมากกว่าเลือกตามความถนัดและความสนใจของตนเอง อาจจะเนื่องมาจากโรงเรียนเปิดกิจกรรมกว้างขวางให้นักเรียนเลือก นักเรียนบางกลุ่มอาจจะเลือกตามเพื่อน บางกลุ่มอาจจะเลือกตามความถนัด และความสนใจ ทำให้บางกิจกรรมไม่มีนักเรียนสนใจสมัครเรียน โรงเรียนบางแห่งจึงแก้ปัญหาโดยเป็นผู้กำหนดกิจกรรมบังคับให้นักเรียนเลือก ทั้งนี้เพื่อความสะดวกและประหยัดในแง่ของการบริหารโรงเรียน ผลที่ตามมาก็คือ ครูและนักเรียนไม่ให้ความร่วมมือกับการจัดกิจกรรมเท่าที่ควร ซึ่งปัญหาและอุปสรรคนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ มานิตย์ ปัตตะแวว (2526 : 71) ซึ่งพบว่า ครูอาจารย์ที่ปรึกษาขาดความร่วมมือในการจัดกิจกรรม ทั้งนี้สาเหตุเพราะครูต้องทำหน้าที่หลายอย่างในเวลาเดียวกัน และจากงานวิจัยของ กรกนก ชำนาญเพ็ชร (2531 : 112) พบว่าปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียน คือ นักเรียนไม่เห็นความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย จันดาวรรณ (2524 : 134) ที่พบว่าปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรมนักเรียนประการหนึ่ง คือ ครูไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ปัญหาที่นักเรียนเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามเพื่อนมากกว่าตามความถนัด และความสนใจของตนเอง อาจเกิดจากครูที่ปรึกษาไม่ได้ทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่ ขาดการให้คำแนะนำชี้แจงแก่นักเรียน เพราะครูที่ปรึกษา

ขาดความร่วมมือ ในการจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างจริงจังนั่นเอง และตัวนักเรียนเองก็ไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอย่างจริงจัง แต่ที่จำเป็นต้องเข้าร่วม เพราะหลักสูตรกำหนดและบังคับไว้ว่า นักเรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมและมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาทั้งหมดที่จัดกิจกรรมแต่ละภาคเรียน จึงจะถือว่าจบหลักสูตร ดังนั้นแนวทางแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้ โรงเรียนควรจัดให้มีการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนเกี่ยวกับงานกิจกรรมนักเรียนโดยเฉพาะ และให้มีคณะกรรมการนิเทศติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียน แล้วนำผลมาปรับปรุงแก้ไขซึ่งจะเป็นวิธีการที่ทำให้งานการจัดกิจกรรมนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

งานการประเมินผลการเรียนและปรับปรุงกระบวนการวัดผล

จากการศึกษาการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 เกี่ยวกับงานการประเมินผลการเรียนและปรับปรุงกระบวนการวัดผล จากผลการวิจัยพบว่า โครงการที่โรงเรียนนำมาใช้ในงานนี้มากที่สุด คือ โครงการเสริมสร้างคุณภาพบุคลากรด้านการวัดและประเมินผล ส่วนกิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนนำมาใช้มากที่สุดคือ การประชุม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ญ กิ่งมะลิ (2531 : 194) ที่พบว่าโรงเรียนปฏิบัติการตัวอย่างในโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน เกี่ยวกับงานการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ได้ใช้กิจกรรมการนิเทศเรียงตามลำดับดังนี้ คือ การประชุมกลุ่ม การประชุมกลุ่มย่อย การบรรยาย และการปฏิบัติตามคำแนะนำ และจากงานวิจัยของ กรกนก ชำนาญเพ็ชร (2531 : 127) ได้กล่าวถึง กิจกรรมการกนิเทศที่ใช้ในการจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ากิจกรรมการนิเทศที่จะนำมาใช้ในงานการประเมินผลการเรียน และปรับปรุงกระบวนการวัดผล น่าจะใช้กิจกรรมการนิเทศอื่น ๆ อีก ดังข้อเสนอแนะของ นิวัตร นาคะเวช (2528 : 163) ที่ได้เสนอแนะกิจกรรมการนิเทศเกี่ยวกับงานด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการกสอน ที่โรงเรียนควรจะนำมาใช้ได้แก่ การทดสอบ การวิจัย การใช้แบบสอบถาม หรือแบบสำรวจ งานการประเมินผลการเรียนและปรับปรุงกระบวนการวัดผลนั้น ถือเป็นหน้าที่หลักของโรงเรียน

และครูผู้สอน ที่จะต้องทำการปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา เพราะตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลนั้น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2529 : 4) กำหนดให้ประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชา และการประเมินผลต้องให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา ซึ่งก็หมายถึงว่าครูผู้สอนจะต้องทำหน้าที่เป็นทั้งผู้สอนและผู้ประเมินผลพร้อม ๆ กัน ดังนั้น ทำอย่างไรครูผู้สอนจึงจะทำเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ดีและเหมาะสม โดยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของวิชามากที่สุด ซึ่งการที่จะให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานในเรื่องดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรจะจัดให้มีประชุมอบรม หรือชี้แจง ให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวเสียก่อน โรงเรียนอาจจัดให้มีโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยเฉพาะ ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรกนก ชำนาญเพ็ชร (2531 : 134) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดงานนิเทศของโรงเรียน ปฏิบัติการตัวอย่างในโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7 ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติด้านการวัดและประเมินผลโรงเรียนส่วนใหญ่มีการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับขอบข่าย วิธีการวัดและประเมินผล โดยการบริการด้านเอกสาร ให้ครูอาจารย์ได้ศึกษาด้วยตนเอง มีการจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยการประชุมครูอาจารย์ในหมวดวิชา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ดังนั้นงานการประเมินผลการเรียนและปรับปรุงกระบวนการวัดผล จึงถือได้ว่าเป็นงานหลักที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงควรสนับสนุนให้มีจัดการนิเทศในงานนี้อย่างจริงจัง และควรนำกิจกรรมการนิเทศอื่น ๆ มาใช้เพิ่มเติมประกอบด้วย

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 เกี่ยวกับงานการประเมินผลการเรียนและปรับปรุงกระบวนการวัดผล ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด มีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับงานนี้มากที่สุดคือ ครูยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการเขียนข้อสอบให้ดีและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี จันทร์ชลอ (2525 : 66) ที่พบว่า ครูมีปัญหาเกี่ยวกับประเมินผล คือ ครูขาดความรู้ เกี่ยวกับวิธีการเขียนข้อสอบ ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหานี้

ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะมาจากสาเหตุที่ตัวครูเองเป็นสำคัญ คือ ครูไม่สนใจและเอาใจใส่ที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงการเขียนข้อสอบอย่างจริงจัง ทั้ง ๆ ที่ปัจจุบันนี้กลุ่มโรงเรียนได้เข้ามามีบทบาทในการจัดทำข้อสอบวิชาบังคับร่วมไว้ใช้ในกลุ่ม ซึ่งข้อสอบที่กลุ่มโรงเรียนจัดทำนี้ สามารถจะใช้เป็นตัวอย่างหรือรูปแบบในการเขียนข้อสอบของครูได้เป็นอย่างดี ดังนั้น แนวทางแก้ไขปัญหานี้อาจทำได้หลายวิธี เช่น การจัดประชุม อบรม ชี้แจง หรือจัดประชุมปฏิบัติการ และรวมไปถึงการจัดหาเอกสารให้ครูได้ศึกษาด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรกนก ชำนาญเพ็ชร (2531 : 127) ที่ว่าการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขอบข่าย วิธีการจัดและประเมินผลได้ใช้วิธีการบริการด้านเอกสารให้ครูอาจารย์ได้ศึกษาด้วยตนเอง และในการจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการก่อนเปิดภาคเรียน และจากงานวิจัยของ วันเพ็ญ กิ่งมะลิ (2531 : 167) พบปัญหาอุปสรรคด้านการวัดผลและประเมินผลในโรงเรียนปฏิบัติการตัวอย่างในโครงการนิเทศงานวิชาการ คือ ขาดเครื่องมือการวัดและประเมินที่มีคุณภาพ ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่างานการประเมินผลการเรียนและปรับปรุงกระบวนการวัดผล เป็นงานที่สำคัญยิ่งที่ควรจัดให้มีขึ้นในโรงเรียน เพราะเป็นขบวนการที่จะช่วยตัดสินความมีประสิทธิภาพในการสอนและผลของการประเมินจะช่วยทำให้ครูได้เห็นภาพสะท้อนในการทำหน้าที่ของครู ว่าได้ทำครบถ้วนและเต็มความสามารถแล้วยัง และมีส่วนใดบกพร่องสมควรได้รับการแก้ไข ดังนั้น ถ้าครูผู้สอนได้มีการประเมินผลการสอนและมีการปรับปรุงกระบวนการวัดผลอย่างสม่ำเสมอแล้ว จะทำให้ทราบทั้งข้อดีและข้อบกพร่องของตนเพื่อนำไปส่งเสริมและปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป ซึ่งเรื่องนี้ กรมการฝึกหัดครู (2521 : 131) ได้เสนอแนะการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ที่สำคัญดังนี้คือ วัดและประเมินผลให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา วัดและประเมินผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และใช้วิธีการวัดหลาย ๆ แบบ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการประเมินผลการเรียนในปัจจุบัน ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2529 : 4) ที่ว่า ให้ประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชาและการประเมินผลต้องให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่ต้องนิเทศติดตามการปฏิบัติงานด้านนี้ของครูผู้สอนว่าได้ดำเนินการเป็นไปตามหลักเกณฑ์ หลักการ ตลอดจนระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่

โรงเรียนควรสนับสนุนให้มีการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนเกี่ยวกับงานนี้ขึ้นมาให้ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานด้านนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนอาจจัดรูปแบบการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการก็อาจจะเหมาะสมดี เพราะเป็นการทำงานร่วมกันหลายคน ย่อมจะได้แนวคิดต่าง ๆ มากมาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนางานในด้านนี้ต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. โรงเรียนควรกำหนดกรอบงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนให้ชัดเจน โดยยึดจุดมุ่งหมายเฉพาะของการนิเทศงานวิชาการ 6 งาน ที่กรมสามัญศึกษากำหนดเป็นสำคัญ เพื่อให้การจัดทำโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนมีความสอดคล้องและสนองกับ 6 งานนี้

2. ในการนำกิจกรรมการนิเทศแต่ละชนิดไปใช้ ครูควรมีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมแต่ละประเภทให้เข้าใจถูกต้องตรงกัน เพื่อจะได้นำไปใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะงาน

3. ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีการนิเทศติดตามผลการจัดงานนิเทศวิชาการในแต่ละหมวดวิชาใน 6 งานนี้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดงานนิเทศวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษาอื่น ๆ และสังกัดส่วนกลาง เพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้

2. ควรศึกษาถึงความเหมาะสมของกิจกรรมการนิเทศ 26 กิจกรรม ที่กรมสามัญศึกษากำหนดว่าจะนำไปใช้ในงานและโครงการประเภทใดจึงจะเหมาะสม